

Obecná psychologie

Vědomí, vnímání, pozornost
a jejich poruchy

Zimní semestr 2015

Definice vědomí

Vědomí-bdělý stav, kdy si uvědomujeme sami sebe, své okolí a své psychické pochody.

Obsah mysli, který si člověk dovede vybavit.

Vědomí je to, co má každý z nás, když vidí a slyší, když cítí libost nebo bolest, když si něco představuje a rozvažuje nebo když se odhodlává k činu.

Změněné stavy vědomí

- Změněné stavy-změna normálního stavu-
spánek, sny, meditace, hypnóza, po požití
drog.
- Spánek-při spánku dochází k jiné
mozkové aktivitě.
- Fáze REM a nonREM
- Při REM fázi se zdají sny mnohem více
než v nonREM, jsou velmi živé, zrakové,
emočně nabitě, často nelogické.

Vědomí-spánek

- Cirkadiánní rytmus-vnitřní hodiny, které řídí řadu duševních a fyziologických změn, včetně spánku, 24 hodinový cyklus.
- Potřeba spánku 8-9 hodin.
- Insomnie-nespavost-nespokojenost s množstvím či kvalitou spánku, velmi časté.
- Snění-stav změněného vědomí, ve kterém se obrazy uchované v paměti a fantazie dočasně mísí s událostmi vnější reality.

Vědomí-spánek

- Proč lidé sní? Zatím nemáme jednoduchou odpověď.
- Jak si zapamatovat sen-papír a tužka k posteli, řekněte si, že se chcete probudit, až se Vám bude zdát sen, po probuzení ihned zapsat!
- Freud-sny jsou královskou cestou do nevědomí.

Vědomí-spánek

- Předpokládal, že sny souvisí s potřebami, myšlenkami, přáními, které jsou pro jedince nepřijatelné a vytěsňuje je do nevědomí.
- Latentní obsah snů-skrytý obsah, maskovaný, projevuje se manifestním obsahem snu (skrytý cenzor).
- Zajímavosti o snech-ve snech je více agrese a více negativních než pozitivních emocí.

Vědomí x nevědomí

- Nevědomí-koncept zejména S. Freuda-psychoanalytici se domnívají, že součástí mysli je nevědomí, které obsahuje některé vzpomínky, impulsy a přání nepřístupné vědomí. Freud se domníval, že některé emočně bolestivé vzpomínky a přání jsou vytěsněny, to znamená přesunuty do nevědomí, odkud mohou ovlivňovat naše činy, ačkoliv si těchto vzpomínek nejsme vědomi.

Poruchy vědomí

Kvantitativní (zastřené vědomí)

- Somnolence-středně hluboký spánek
- Sopor-hluboký spánek
- Kóma

Poruchy vědomí

Kvalitativní

- Delirium-vzniká náhle (nejčastěji v noci), probíhá bouřlivě, trvá hodiny až týdny. Důležitý je zmatený obsah duševní činnosti (dříve se používal termín zmatenost-amence). Vzniká nejčastěji v důsledku organické příčiny či po odnětí alkoholu a drog jako součást abstinenčního syndromu.

Neorganické poruchy spánku

Dyssomnie

- Insomnie
- Hypersomnie
- Neorganická porucha schématu spánek-bdění

Parasomnie

- Somnambulismus
- Spánkové noční děsy
- Noční můry

Vnímání

- Vnímání-odraz reality zprostředkovaný smyslovými orgány.
- Při studiu vnímání-percepce-se zabýváme integrací jednotlivých počitků (zrakových, sluchových...) do celistvých vjemů objektů okolního světa.
- Zrakové vnímání-u něj se rozlišují dva typy rozpoznávání-tvar a hloubka.
- Tvar-co to je? Nutné pro přežití (např. vlk nebo srna?)

Vnímání

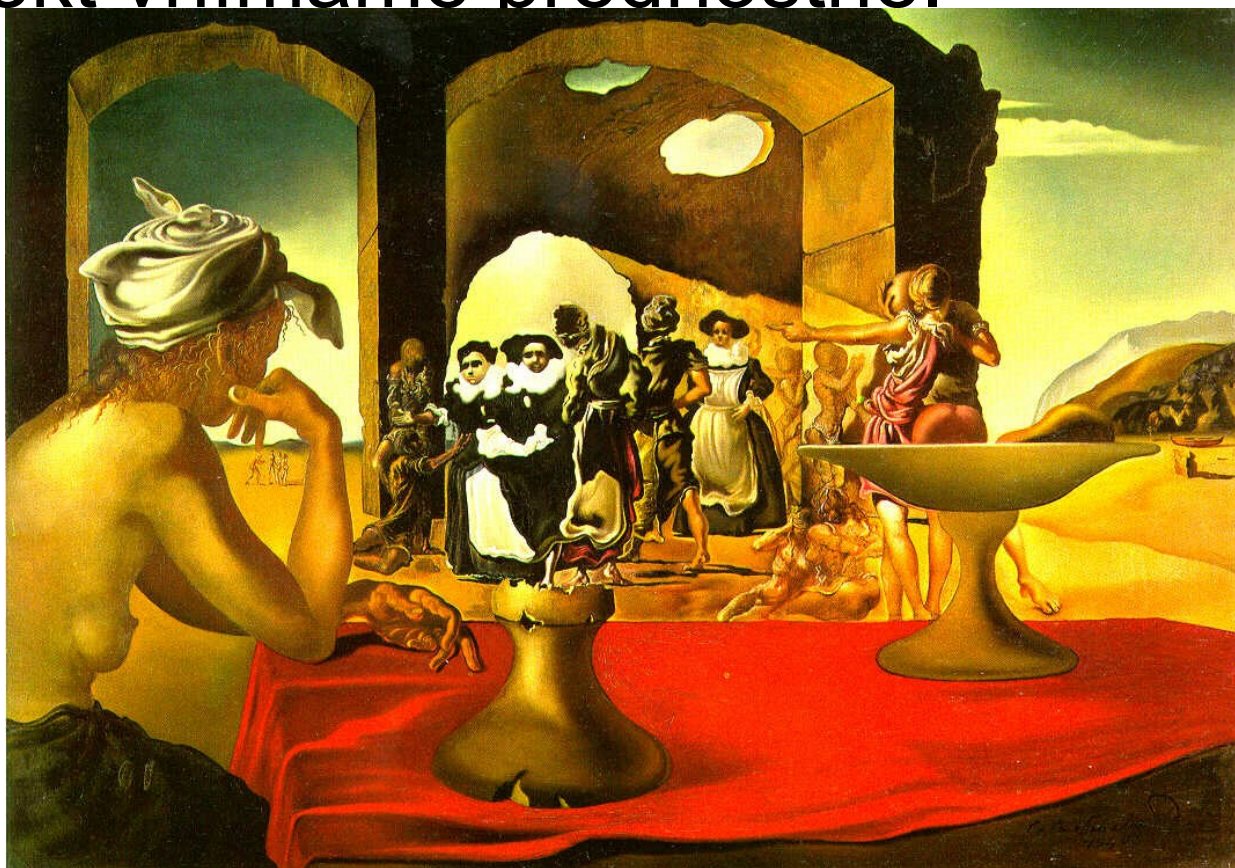
- Prostorová lokalizace-hloubka-orientujeme se díky ní v prostoru, jinak bychom naráželi do předmětů.
- Výzkum zrakového vnímání-na základě lidí s poraněním mozku. Oliver Sachs-muž, který si pletl manželku s kloboukem a jiné klasické povídky.
- Nejdůležitější oblast mozku pro zpracování zrakových vjemů-primární zraková kůra.

Vnímání-figura a pozadí

- Potřebujeme odlišit objekt od jeho pozadí.
- Tento problém řešila hlavně Gestalt psychologie.
- Gestalt psychologie zdůraznila význam vnímání celých objektů nebo tvarů a navrhla principy, podle kterých objekty uspořádáváme. Základní zákon vnímání je Zákon pregnantnosti.

Vnímání-figura a pozadí, S.Dalí Slave Market

- 1/Vyčleňování objektu (figury) od pozadí, objekt vnímáme přednostně.

Gestaltistické zákony vnímání

- 2/ Zákon blízkosti

-

-

-

- 3/Zákon podobnosti

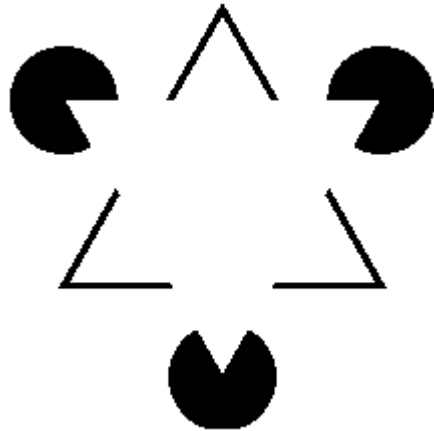
X O X O X

X O X O X

X O X O X

Gestaltistické zákony vnímání

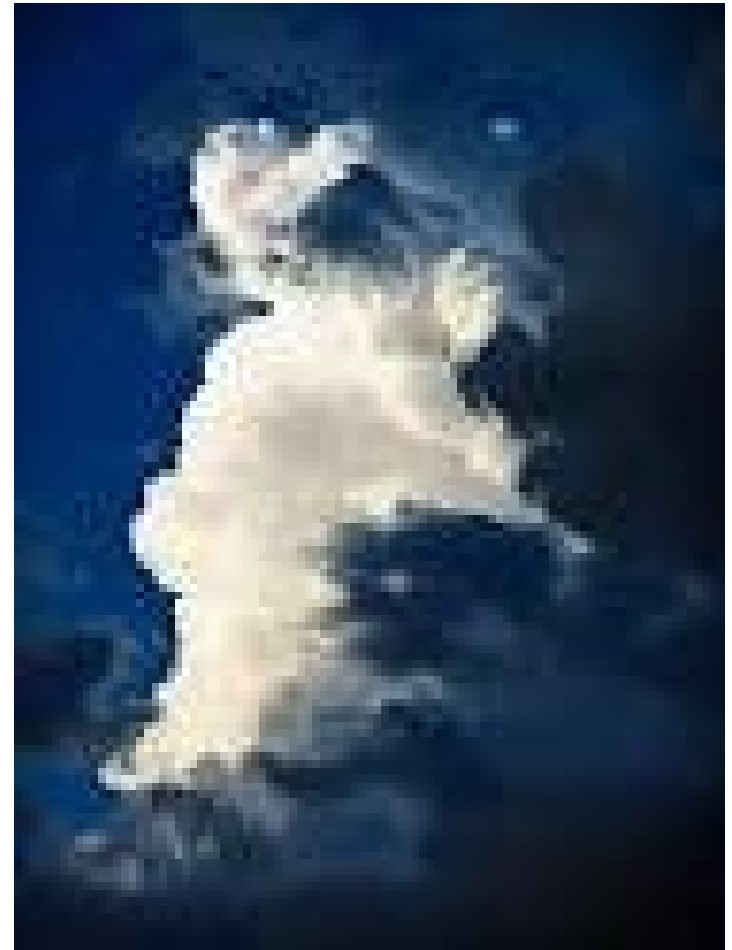
- 4/ Zákon dobrého tvaru

Poruchy vnímání

Nepatické poruchy vnímání (jsou normální):

- Smyslové klamy
- Eidetismus (zejména u dětí)
- Pareidolie (dotváření obrázků)
- Synestezie (barevné slyšení)

Poruchy vnímání

Patické (chorobné) poruchy vnímání

Iluze-deformované vjemy způsobené reálným podnětem.
Nemocný je přesvědčen o jejich reálnosti, nemá náhled.
Mohou se vyskytnout i při únavě.

Sluchové, iluze řeči (šum listí je rozhovor), zrakové iluze....

Halucinace-chorobné vjemy bez jakéhokoliv reálného podkladu. Jsou nevývratné. Vždy svědčí o poruše duševního zdraví! Pravé x nepravé (pseudohalucinace).

Sluchové halucinace-hlasy

Zrakové-postavy, zvířata

Flashbacky

Chutové, pachové

Intrapsychické –odnímání myšlenek

Pozornost

- Pozornost = aktivní zaměření našeho vědomí.
- Předpokladem je bdělost a jasnost vědomí.
- Pozornost-zaměřenost a soustředění duševní činnosti na určitý objekt nebo děj, například poslouchání na rozdíl od prostého slyšení.
- Pozornost je proces, jehož fcí je vpouštět do vědomí pouze omezený počet informací a tak ho chránit před zahlcením velkým množstvím podnětů.

Pozornost-vlastnosti

- Vybrané vlastnosti pozornosti:
- *Selektivita-výběrovost*

Schopnost zaměřit pozornost na vybraný podnět

- *Koncentrace-soustředěnost*

Vyčlenění omezeného počtu psychických obsahů, kterými se současně zabýváme.

- *Distribuce-rozdělování*

Dělení pozornosti mezi několik aktivit či objektů, např. řízení.

- *Stálost*

Čas, jaký jsme schopni soustředěně sledovat jediný objekt (do cca sekund).

- *Přepojování*

Pohotové přemísťování pozornosti žádoucími směry.

Poruchy pozornosti

Fenomén Koktejl párty-vnímáme to, co se nás osobně týká.

Poruchy pozornosti:

Hypoprosexie - snížení buď všech složek pozornosti, nebo jen některých.

Roztržitost

Rozptýlenost

Aprosexie – úplná neschopnost se soustředit
(např. těžké psychózy)

Hyperprosexie

Dokument-poruchy vnímání

- LSD Made in ČSSR
- Dokument zachycující testování LSD v padesátých a šedesátých letech v ČSSR.
- Účinky halucinogenu ve výpovědích testovaných osob, psychologů a psychiatrů.
- Dostupné z internetového vysílání České televize:
- <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10463665003-lsd-made-in-cssr/21456226510/>

Literatura:

- Helus, Z. (2011): Úvod do psychologie. Grada: Praha
- s.45-61 (Psychologie: Věda o psychice, o vědomém a nevědomém prožívání)
- S. 93-101 (Úvod do obecné psychologie, Vnímání).